

31. 3. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K možnostem zřízení věcného práva jiného než práva zástavního k akciím po 1. 1. 2021

Jistě jste již zaznamenali změnu, která do budoucna úplně vyloučila možnost zřízení věcného práva jiného než práva zástavního, k podílu v obchodní korporaci, který je představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, ke které došlo od 1. 1. 2021, tedy od účinnosti zákona č. [33/2020](#) Sb., kterým se mění zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech („ZOK“), ve znění zákona č. [458/2016](#) Sb., a další související zákony („Novela“).

Na úvod podotýkáme, že nehledě na to, že pojem „*podíl v obchodní korporaci, který je představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem*“ je obsahově širší, výklad v tomto textu se bude týkat pouze akcií akciových společností (dále jen „**akcie**“).

Novelou bylo do ZOK vloženo ustanovení § 32 odst. 5, které zní: „*[n]a zřízení a vznik jiného věcného práva než zástavního práva k podílu v obchodní korporaci, který není představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, se použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku o zřízení a vzniku zástavního práva k podílu v korporaci.*“ Na první pohled by se mohlo zdát, že se tímto ustanovením umožní zápis i jiných věcných práv k podílům v obchodních korporacích než dříve hojně využívané možnosti zápisu zákazu zatížení nebo zcizení podílu v korporaci, byl-li zřízen jako věcné právo v souladu se zněním ustanovení § 48 odst. 1 písm. g) zákona č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů („ZVR“) před účinností Novelu. Nicméně zákonodárce dosáhl pravého opaku, když Novelou bylo mimo jiné dotčeno právě ustanovení § 48 odst. 1 písm. g) ZVR. Podstatou změny je nově vyloučení možnosti zapsat do veřejného seznamu jako věcné právo jiné než právo zástavní k akciím.

Pro úplnost uvádíme, že u zástavního práva k akciím ke změně nedošlo a nadále platí, že (i) u akcií v listinné podobě lze jako doposud zřídit zástavní právo opatřením akcie zástavním rubopisem a jejím odevzdáním zástavnímu věřiteli (resp. případným zápisem do rejstříku zástav a odevzdáním osobě, která takový zápis do rejstříku zapíše); nebo (ii) u zaknihovaných cenných papírů zápisem zástavního práva na účtu vlastníka v příslušné evidenci. Stejně jako dříve platí, že se zástavní právo k akciím nezapisuje do obchodního rejstříku.

Pokud tedy jde o jiná než zástavní věcná práva k akciím, **tak v praxi se nejčastěji jednalo o právo zákazu zatížení a zcizení, méně často o výhradu zpětné koupě či prodeje.** Samostatnou kapitolou je pak zřízení předkupního práva jako práva věcného. Věcná práva jsou nicméně zcela standartní nástroj často využívaný zejména k ochraně věřitelů, neboť takové právo, které bylo zřízeno jako právo věcné má účinky i vůči třetím osobám a dává vyšší právní jistotu oprávněné osobě. Nyní zřízení práva věcné povahy ZVR vylučuje, a proto vyvstává otázka, jak dosáhnout obdobných účinků omezení nakládání s akciemi i za této situace. Níže blíže rozebíráme praktické dopady Novelu, případně uvádíme postupy možných alternativních řešení.

Zákaz zcizení a zatížení lze za současně platné právní úpravy sjednat v souladu s § 1761 občanského zákoníku ve spojení s § 48 písm. g) ZVR pouze smluvně. Aby takto zřízené právo poskytovalo vyšší právní jistotu lze doporučit níže popsany postup.

V případě listinných akcií zákaz zcizení a zatížení smluvně sjednat společně s právem zástavním, v takovém případě dochází k předání akcií zástavnímu věřiteli. Byť takto sjednané omezení dispozice s akciemi nepůsobí vůči třetím osobám, věřitel však v takovém případě získává faktickou kontrolu nad osudem akcie, tudíž má kontrolu nad tím, že sjednaný zákaz zcizení a zatížení bez jeho součinnosti nebude porušen.

V případě akcií zaknihovaných lze obdobného účinku dosáhnout příkazem věřitele k zápisu pozastavení výkonu práva vlastníka nakládat s investičním nástrojem do evidence investičních nástrojů (dále jen „PPN“) v souladu s § 97 odst. 1 e) zákona č. [256/2004](#) Sb., zákona o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „ZPKT“). Příkaz k zápisu PPN dává třetí osoba, která k tomu má souhlas vlastníka, přičemž v příkazu musí být uvedena doba, na kterou se PPN zřizuje.

Účinkem zápisu PPN je pak vyloučení možnosti zapsat změnu vlastníka na základě převodu dotčených akcií, a ani smluvního zástavního práva po celou dobu trvání PPN. Přičemž k zániku PPN dojde uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno; z příkazu osoby, která podala příkaz k zápisu PPN; či z příkazu osoby, která prokáže oprávnění zápis PPN zrušit.

Pokud jde o právo zpětné koupě či zpětného prodeje, v ustanovení § 2138 a 2139 je sice zmíněna možnost ujednat takové právo jako právo věcné, ustanovení § 48 písm. g) ZVŘ ale svým novelizovaným zněním u akcií tuto možnost zcela vylučuje.

Samostatnou problematikou přesahující rozsah tohoto článku je povaha předkupního práva zřizovaného k akciím, které může mít hned několik podob. Máme-li se zamyslet nad předkupním právem k akciím jako právem věcným, zdá se, že část odborné veřejnosti se domnívá, že vznik předkupního práva jako práva věcného může zakládat již fakt, že stanovy, které dané předkupní právo zřizují a výslovně uvádí, že jde o právo věcné, jsou uloženy ve sbírce na listin, na kterou rovněž dopadá princip materiální a formální publicity. S čímž dle našeho názoru nelze souhlasit, jelikož se domníváme, že tento extensivní výklad nemá oporu v zákoně. Lze také uvažovat o tom, že o zápis předkupního práva k akciím do obchodního rejstříku, jako jiné důležité skutečnosti, je oprávněna požádat zapsaná osoba v souladu s § 25 odst. 1 písm. j) ZVŘ, neboť tato osoba má nepochybně na takovém zápisu právní zájem. Na předkupní právo k akciím můžeme rovněž pohlížet jako na právo *sui generis* (které sice není klasickým obligačním právem, ale ani právem věcným), když je sjednáno přímo ve stanovách společnosti a zavazuje jakéhokoli vlastníka akcií bez ohledu na způsob jejich nabytí, neboť toto právo při zcizení akcií ve vztahu k původnímu vlastníkovi sice zaniká, nicméně nabyvatel, a tedy nový akcionář, je opět vázán předkupním právem v rozsahu vyplývajícím ze stanov.

Jako nejpraktičtější řešení, jak dosáhnout podobného výsledku, se nicméně jeví zřízení předkupního práva v rámci omezení převoditelnosti akcie. V takovém případě lze doporučit ve stanovách podmínit převod akcií souhlasem představenstva, které musí předem ověřit, zda došlo ke splnění podmínek předkupního práva. Výhodou takového řešení je, že v případě porušení takového omezení je samotná převodní smlouva stižena sankcí relativní neplatnosti. Zápis omezení převoditelnosti akcie na jméno do obchodního rejstříku navíc zákon i nadále předvídá, když v ustanovení § 270 odst. 2 ZOK stanoví, že: *„omezení převoditelnosti akcií na jméno či její změna je účinná dnem zápisu této skutečnosti do obchodního rejstříku.“*

V praxi tedy asi bude největší obtíže způsobovat nemožnost zápisu do obchodního rejstříku zákazu zatížení a zcizení k akciím. Dle názoru odborné veřejnosti se však zřejmě jedná o legislativní chybu, neboť lze s ohledem na již řečené uzavřít, že výše popsany dopad nejen do dispoziční sféry vlastníků akcií, ale také na postavení věřitelů, ve prospěch kterých je takové právo zřizováno, zřejmě nebyl cílem ani účelem zákonodárce. Dále nelze opomenout dopad na postavení třetích osob (například potenciálních nabyvatelů akcií), které o existenci tohoto práva ani nemusí vědět.

JUDr. Ludmila Winkel

Mgr. Michaela Krajíčková

[Bányaiová Vožehová, s.r.o., advokátní kancelář](#)

Lazarská 13/8 budova B, 4. patro
Praha 2 120 00, Česká republika

Tel: +420 222 513 681

e-mail: lawoffice@bvlaw.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález](#)

[Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)

- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)